

ציוני דברים

אין מדרך קבצינו לעמוד על מאורעות והתרחשויות המתהווים ומתרחשים במשך הזמן. כי על כן הם דנים רק בעניני הלכה לעומקה ולרחבה, אולם לא נוכל לפסוח על מקרים המתבלטים מאליהם ואומרים זכרונו ודרשונו. באשר הם קשורים בקשר אמיץ עם ההלכה הקובעת את הליכות החיים והם המשמשים את הכוח הדוחף להגשמת הליכות החיים על פי ההלכה.

בשנה זו חגגה תנועת המזרחי את חג יובלה החמישים. ביום כ"ה אדר א' התרס"ב נתכנסה בעיר וילנא, ירושלים דליטא של אז, ועידת היסוד של המזרחי וממנה ובה התחיל הרעיון „ארץ ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל“ להתרקם ולקבל צורה מוחשית. עם ייסודה נוצר כלי המחזיק ברכה להגשמת שאיפת הדורות לשיבת שבותנו לבנין עדי עד.

ואכן אם נסתכל בעין בלתי משוחדת נוכל לראות עד כמה חזו גדולי ישראל מיוצרי התנועה בעיני הנשר שלהם את ייעודה ההיסטורי ותפקידה הנעלה של התנועה בעתיד. כי על כן גדול חלקה ברקמת ההיסטוריה שנשתזרה עד היום וממשיכה להשתזר לעינינו, ויכולה היא בצדק להתפאר בהישגיה שבאו לה על ידי פעולותיה הברוכות במשך תקופת חצי מאת השנה.

תנועה זו רכזה בתוכה את היסודות השרשיים אשר כל בית ישראל נשען עליהם ושלוחותיה נטושות על פני כל הוי חיינו בארץ הזאת. היא נתנה ידה לחנוך הדור לתורה וליהדות בפרשה את רשת מוסדות חנוכה בכל רחבי הארץ; היא עשתה הרבה להקמת המשפט העברי המקורי בייסוד הרבנות הראשית לישראל, היא פעלה להשרשת חיי הדת בארץ בדאגה להכניס רבנים, רועים רוחניים ושוחטים בנקודות היישוב, היא דאגה להקמת בתי מקדש מעט ומקואות טהרה. וגולת הכותרת של עבודתה הכוללת הרי היא פרשת ההתישבות החקלאות הדתית המבוצעת על ידי תנועת-הבת — „הפועל המזרחי“ המפעל ההיסטורי המהווה יקר-תפארת לתנועה והישג רב ערך לכל היהדות הדתית כולה. שכן שם מבהיקים חיי התורה במוחש ובמציאות כבימי קדם קדמתה.

זכור לטוב מוסד „מפעל התורה“ ע"י התנועה, המשמש מכשיר יעיל לחינוך הישיבות ולעידודן. תנועת המזרחי גאה על ישיבותיה כגון „ישיבת הישוב החדש“ ישיבת „בני עקיבא“ בכפר הראה, „תורה ומלאכה“ בכפר אברהם, והמדרשיה — בפרדס חנה. ותפקידה זה של התנועה נמשך והולך וצריך להיות רצוף ביתר שאת ועוז להגדיל תורה ולהאדירה, ולהמשיך בסועל ממש את סיסמתה מתקופת ייסודה: „ארץ ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל“.

לתנועה מטוארת זו ברכתנו שלוחה מעלי במת ההלכה שלנו, ואנו תפלה, שנזכה
כולנו שהליכות חיינו לשביליהם וסמטותיהם תשתלכנה ותשתזרנה בתורה ובהלכה, ואז
תנועת המזרחי תנחל את נצחונה המזהיר המלא, ויקוים בנו „כי מציון תצא תורה ודבר ה'
מירושלים" וימלא יעוד התורה: „בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו" זאת התפלה
וזאת הברכה, כה לחי!

בשנה זו, חסרה לה לארעא דישראל גברא רבא, וגדולה האבדה, ליישוב ולכל עם
ישראל כולו. — הי ניהו הרב הגאון הצדיק מרן יעקב משה חרל"פ זצ"ל.

הוא היה אישיות מגוונת וכוללת. ריכז בקרבו ממיטב הסגולות, ומתמצית הרוחניות
והמוסריות שבאומה, איש תורה היה, שכל מעייניו, כחו, אונג, שרעפיו והגיונו, הקדיש
לה ובעבורה. מנעוריו חזו לו גדולות, ו„בוצין בוצין מקטפי' ידוע". ספג לתוכו תורה וחכמתה
במלא המדה. צלל בים אדירים של התורה, כאמודאי מומחה ומקצועי, לן בעומקה של הלכה
יומם ולילה, ופומיה לא פסק מגירסא, בן לרב גאון וגדול בתורה, תלמיד ותיק להני צנתרי
דדהבא, הגאון הקדוש ר' יהושע צבי מיכל זצ"ל מגדולי ירושלים. והגאון הקדוש
מרא דארעא בישראל, הרב ר' אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, מהם קבל את הדרכתו התורנית,
ומהם דלה דלה את מקום תורתו: „תורה דיליה", אשר את עצמתו הראה על דפי שני
חלקי „בית זבול" ובתוך שאר הכתבים שהשאיר אחריו לברכה.

הוא היה איש מחשבה ואיש החזון כאחד. התבלטו בו יסוד השירה ורננת הלב.
כולו רטט ונרעד לקדושה ולטהרה. צדיק יסוד עולם היה, כולו להט ומלא רשפי אש-קודש
לעבודת ה' במסי"נ. זה בא לידי ביטוי בספרו „מי מרום" ובמאמריו המחשבתיים הפזורים
על פני כתבי העת השונים.

בו השתלבו כל שלשת האהבות. אהבת התורה להלכה ולמעשה; בהרבת התורה
ובהפצתה ממש. בין בחירי חמד לומדי תורה, ואברכים מצוינים, אשר מקומו תפס בישיבה
הגדולה של „מרכז הרב" ובמוסד הקבוע של „בית זבול", ו„שם ביתו", שם חישל את ההלכה,
ישם השקיע את מיטב לשדו וכחו, ומשם התפשטו המאורות והנצוצות, ויהיו ללבת אש
בוערה, — לתורה ולתעודה, לחזוקה ולבסוסה.

אהבת ישראל מלאה אותו על כל גדותיו. בעל לב חם, המלטף והמטפח את כל הנברא
בצלם, ביחס אבהי ופטרונני. חבה יתירה נודעת לו לכל יהודי מכל השכבות והסלגות. הוא
היה „מלמד הזכות" הנאמן, וסיגל לו מתינות, סבלנות, אורך-רוח, רכרוכיות ואדיבות
ישרות, נאמנות והערכה לאדם. ובכח הגישה הזאת, ידע להשפיע גם, על אנשים שנתקו
רגלם ממרותה של תורה. באחת: שפע של אהבת ישראל, ושל חבת האדם השתפך מתוך
נפשו הטהורה, לאין גבול ושיוור.

אהבה עזה פיכתה בקרבו, לארץ ולכל טבע הנהדר, כל רגב אדמה כל אבן וכל גרגיר היו
יקרים בשבילו. הוא ראה בעינו רוחו ותזון לבו את היצירה והבנין בתקופה האחרונה
כמבשרי גאולה וכמבצעי חזון נביאייה. ברטט ובקדושה השקיף על פני המחזה ההיסטורי
הנהדר ההולך ומתרקם לעינינו ועיניו חזו את צעדי המשיח ההולך ומתקרב אלינו. כל
הישג לאומי, וכל נצחון צבאי הרניק את לבו, עד כדי התרגשות של שמחה והודיה לה'

אלקי ציון, נולד בארץ ישראל ולא יצא ממנה, ולא זו אף צעד ושעל אף בכל התקופות הקשות שעברו לארץ זו. וכך כותב הוא בהקדמת ספרו „בית זבול“ (חלק א) „והיה ה' לי בעזרי שלא יצאתי ממחיצת קדשה ולא טעמתי טעם אורה וגושה של ארץ העמים“ עד כדי כך! כולו קודש היה, מכף רגלו ועד קדקדו לקדושת ארץ ישראל, בה ובעבורה אף הן קבלו את ליטושו מרבו המובהק הרב קוק זצ"ל, אשר האציל עליו מהוד זיוו, ומקלסתר־רוחו ונשמתו וקשה קשה על הלב, קשה להשלים עם האבדה הגדולה הזאת, בשעה סוערת ועם קימום מדינתנו והתפתחותה ומי יתן לנו תמורתו? תנצב"ה.

ובתקופת שנה זו שוב קפחנו אדם יקר, אישיות דינמית, שרבות־פנים לה, אשר חבקה זרועות עולמנו היהודי היישובי הצבורי, ואשר חסרונה יהיה מורגש מאד מאד. וזהו: ר' דוד צבי פנקס ז"ל.

הוא נפל חלל בחזית פעולתו הציבורית, בעצם הפראתו וגידולו בשדה הכלל־ישראלי, עלה ונתעלה האיש. מנערותו יצא לבגר. והיו נכרים בו סימני־כשרון בשטחים שונים, בארגון המזרחי, אשר לכל בו היה כל ימי חייו. בכלכלה, ובעיקר בעסקנות, כנה, ישרה. אמיצה וזקופת־קומה, של אדם ירא אלקים, אוהב תורה, ושומר מצווה.

בכל מקום אשר שרת את היהדות הנאמנה, אם מתוך פעילותו בתנועת המזרחי, שבה התעלה בתור מנהיג מפואר ודגול, ואם במועצת עירית תל אביב, אשר אצל לה מהודו ומכשרונותיו קרוב לעשרים שנה — גרם לכבוד והערכה לנכסי הרוח של עם ישראל. הוא לחם בעונו, בדריכות, בהבנה ובמיטב ההגיון, בכח־דברו ובנועם ניביו ובטויו, את מלחמת הקודש, נתן ידו לחנוך הדור, בשרותו בתור ראש מחלקת החנוך. התמסר לחנוך הדתי, ובעטיו נבנו מוסדות חנוך דתיים יפים בעיר, שיתף מכחותיו להקמת המועצה הדתית בת"א, וחתר לשפורים, לשכלולים, ולבסוס הרבנות הראשית בת"א. מקומו היה ניכר בתוך הועד הלאומי בארץ, והשקיע שם ממיטב כחותיו, למען הקהלות בישראל, ולהגדיל כבוד התורה ומוסדותיה — ואחרון אחרון: פעולותיו הברוכות, יזמתו הבלתי נרתעת ועמדתו המכובדת בתור שר בישראל, אשר פיאר את היהדות הדתית כולו. במעשיו האחרונים בעיקר — בשמירת השבת במדינת ישראל. ומתוך החזית הקשה הזאת, במאבק המר עם כחות השטן, שרה ולא יכול לו, ולבו המוקדש לעם ישראל סבא, פקע ללא עת, ושבק חיים לכל חי.

איש האשכולות ואישיות מרכזית היה. הפנקס היה פתוח לכל עסקן, ואף לכל פרט, בודד ויחיד. הוא היה מוקדש לכלל ולפרט גם יחד. הקשיב רב קשב, לצרכי הכלל, ולא חשך כל טורח וכל יגיעה למען הקל על חיי הכלל והפרט, גם יחד. כזה היה האיש!

והנה בבקר לא עבות אחד נדם הלב — לעולמים, והשאיר אחריו חלל ריק, אבד איש המעשה, הסוער והתוסס לתורה ולתעודה, להרמת קרנה של ישראל. — חבל על דאבדין ולא משתכחין. תנצב"ה.

כ. פ. ט.